

Leto III.

NA MEJAH

Štev. 17.

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. Letna naročnina 25 Din, za inozemstvo 40 Din.

Ček, račun št. 12.886
Telefon Jesenice 625
Uprava in uredništvo:
Jesenice, Krekov dom**LIST ZA GOSPODARSTVO, PROSVETO IN KULTURO**

Jesenice, 1. septembra 1938

1898   40 letnica   1938

Prvega delavskega konzumnega društva na Jesenicah

Živimo v dobi, ko se krog in krog nas vršijo jubileji prosvetnih, kulturnih in gospodarskih organizacij. Ker je 1. marca tega leta preteklo 40 let od otvoritve I. delavskega konzumnega društva, se bo dne 28. tega meseca vršila v ta spomin slavnostna proslava. Vzrok in namen ustanovitve konzuma, poznejše delo in rast je v kratkih obrisih razvidno iz naslednjih odstavkov.

V drugi polovici osemnajstega stoletja, ko se je slovenski narod jel prebujati v narodnem oziru, je istočasno začutil potrebo, da se osamosvoji tudi na gospodarskem polju. Tedanji časi niso bili za malega slovenskega človeka nič manj obupni kakor so današnji. Krvavo in z muko zasluženi »goldinar« slovenskega proletariata je bogatil naše narodne neprijatelje. Da bi se delavec in mali človek zamogel kolikor toliko gospodarsko osamosvojiti v onih razmerah ni bilo misliti. Tedaj pa je oče slovenskega združništva dr. J. Ev. Krek poslal po širni slovenski zemlji klic po združitvi. In ne zaman! Kmalu zatem so se za-

čele po naši domovini ustanavljati kmetijske, gospodarske in denarne zadruge. Kakor je splošno znano, so bili Jeseničani že od nekdanj dovezetni za vsako dobro in realno stvar. Tako so bili tudi z ustanovitvijo konzuma tako rekoč med prvimi. Odločili so se, da ustanovijo konzumno društvo, da se zboljša stanje slovenskega delavca in da se okrepi srednji stan.

Prvi sestanki za ustanovitev konzuma so se vršili v jeseni leta 1897. pri Markotu. Že takoj v začetku, ko konzum še niti ni obstojal, so skušali tedanji merodajni činitelji zabraniti njegovo ustanovitev. Najprej zlepa, češ da ni sposobnih ljudi za vodstvo; ko so videli, da s tem ne uspejo, pa s ponudbo, da naj konzum deluje skupno s tovarniško kašto, čisti dobiček pa bi se poklonil »Schulvereinu«. Seveda so tako ponudbo tedanji ustanovitelji odklonili. Nasprotniki so porabili zadnje sredstvo, da preprečijo ustanovitev, z grožnjo, da bo imelo to za ustanovitelje slabe posledice.

S tem so nasprotniki res dosegli, da je nekaj teh mož stopilo korak nazaj, vendar ne vsi. Odločna volja večine mož se ni dala ukloniti. S spodbudo dr. J. Ev. Krika so šli za ciljem, katerega so si začrtali. Vztrajno so prirejali sestanke, razmo-

trivali o vseh dobrih in morda zlih momentih, ki lahko zade-nejo zadrugo. Sad tega truda je bil sklep ustanovitve. Na čelu vsega dela so stali: Bernard Nikolaj, Kunčič Janez, Vilman Kristijan, Smrekar Franc, Čop Anton, Mencinger Anton, Tavčar Janez, Verhovšek Franc, Ažman Karel in Ravnik Miha. Dne 2. februarja leta 1898. se je vršil ustanovni občni zbor pri

Markotu, v prostorih delavskega katol. društva Občnemu zboru je predsedoval Peter Rozman. Kot overovatelja pa sta bila izvoljena Jože Leban in Franc Peternel. Zborovalci, katerih je bilo 174, so odobrili pravila, katera so bila z malimi izjemami ista kakor so danes. V načelstvo so bili izvoljeni: Bernard Nikolaj, Kunčič Janez, Smrekar Fr., Čop Anton, Tavčar Jožef, Vilman Kristijan, Mencinger Anton, Požnel Franc, Ažman Karel, Verhovšek Karel, Ravnik Miha. V nadzorstvo: Švigel, Peternel in Leban. Nadaljnjo graditev in oživiljenje konzuma je izvršil izvoljeni odbor po preteku enega meseca v radost članov

Sedanji člani načelstva in nadzorstva IDKD.

Od leve strani sedijo: Ravnik, Bertonec, Biček, Brgant, Smrekar, Pogačnik. V prvi vrsti stojijo: Smolej, Ažman, duh. svetnik Kastelic, Razinger, Rozman, Bručan; zadaj: Beznik, Udir.

in v nevoljo nasprotnikov. Odborniki so prijeli takoj za delo. Bernard Nikolaj je zbral potrebno vsoto 3.500 goldinarjev za nakup blaga in opremo prodajalne. 1. marca leta 1898. se je odprla prodajalna I. delavskega konzumnega društva v stari Krivčevi, sedaj Ropotarjevi hiši na Kralja Petra cesti. S tedenskimi sejami so prvi graditelji konzuma neumorno delovali za njegov procvit.

Leta 1899. meseca marca se je vršil prvi letni redni občni zbor. Iz tedanjih zapiskov je razvidno, da je imel konzum tedaj že 297 članov in 3.167 gld. 27 kr. čistega dobička. Od navedene vsote se je določilo na občnem zboru 1.811 gld. 55 kr. za nakup lastne hiše.

Zadruga se je preselila v lastno poslopje 1. novembra 1900. Kupila je Mencingerjevo hišo, po domače Maticelnovo za 3.300 goldinarjev. Tako je zadruga v kratki dobi pokazala, da je in bo zmožna obstoja — kljub nasprotovanju gotovih činiteljev.

Ko so tedanji in poznejši odborniki videli uspeh njih dela, so pričeli misliti na okolico. Ustanavljali so podružnice v vseh treh smereh naše kotline. Leta 1901. se je odprla podružnica v Mojstrani, leta 1919. na Bledu, leta 1920. v Bistrici, leta 1921.

Z Jesenic

Obrtna razstava oblačilne stroke na Jesenicah je proti pričakovanju nad vse lepo uspela. V sicer dobri organizaciji smo pogrešali samo širšega oblastvenega zastopstva pri otvoritvi, pri kateri smo poleg najvidnejših domačih obrtnikov opazili še zastopnika ljubljanskih oblačilnih obrtnikov g. Igljčiča. Razstava sama je z okusno aranžiranimi izdelki pokazala v celoti visoko raven naših damskih in moških salonov, ki so s posrečenimi in lepo izdelanimi modeli prvič odprli vrata širši javnosti v tako veliki zamisli. Izdelki učenk in učencev so v marsičem presenečali. Da so se vsi mojstri in mojstrice te razstave udeležili v polnem številu z res izbranimi deli, bi skoraj pripisovali razpisu nagrad za najboljše izdelke, kar je za takšne prilike popolnoma umevno. Čudimo pa se sedaj tem bolj, ker teh nagrad ni bil nihče deležen, čeprav moramo priznati, da je bila ocena spričo ostre konkurence težavna, toda ne v toliko, da bi se baje vsled tega moralo to poslednjo točko izpustiti. Javnost, ki si je to razstavo ogledala in bila z njo zadovoljna, je po pravičnem pričakovanju tudi končne razpredelnice o klasifikaciji naših oblačilnih mojstrov in mojstric, ki bi jo taka ocena z razdelitvijo nagrad nujno izzvala. Tudi je povsem lepo in pravično, da se vsak trud, ki je vezan z uspehom, primerno nagradi, kokor je bilo tudi za ta primer že vnaprej predvideno; če je pa to zvezano s prevelikimi stroški, bi pričakovali vsaj javnega priznanja, ki ga najboljše, naj bo kdor koli, častno zasluži. — Veseli smo bili te razstave in res bi bila škoda, da bi poleg moralnega uspeha, ki ga je žela, moralo ostati na njej kot madež nekaj obljubljenega in neizpolnjenega, kar bi lahko slabo vplivalo na stanovsko zavest tega ali onega razstavljalca ali razstavljalke. Če smo s tem moralnim uspehom na čistem, bi želeli, da se nam tudi ta napaka pojasni, saj smo vendar vsi tako radi iskreni ob vsaki priliki in tudi pravični.

Velik madež na naši slovenski kulturi je vsekakor novorojeni listič »Toti list«, ki izhaja v Mariboru. Sam se v podnaslovu imenuje »zabavni list za slovensko ljudstvo« in se prav nesramno krohoče iz svojih umazanih strani v brk slovenski poštenosti in njegovi verski miselnosti. Vemo, iz kakšnih vi-

v Žirovnici, leta 1926. na Koroški Beli, katero so pozneje prenesli na Javornik, leta 1927. na Savi in leta 1929. na Dobravi. Od naštetih podružnic ne poslujejo več: v Bistrici, Mojstrani in Žirovnici. Navedene tri podružnice so se ukinile deloma zaradi izselitve delavstva, deloma pa zaradi prevelike režije.

Po desetletnem obstoju zadruga so bili tedanji prostori že premajhni. K tedanji Mencingerjevi hiši se je l. 1910. prizidalo novo poslopje. Toda po preteku nadaljnjih 20 let je bilo treba zopet misliti na nove poslovne prostore. Da bi se razbremenila centralna prodajalna, so leta 1930. kupili Trevnovo hišo z gospodarskimi posloplji.

Iz sprednjih kratkih podatkov si člani sami lahko ustvarijo sodbo, jeli se je izročalo vodstvo konzuma v delavoljne roke. Ni tajiti, da so bile v štiridesetletnem obstoju konzuma mogoče kake pogreške; na drugi strani pa je jasno viden tak uspeh, da se morebitne pogreške v njem razblinijo. Do takšnega uspeha so v pretežni večini pripomogli zavedni člani, ki so v dobrih in slabih časih ostali zvesti združni misli, in posamezni odborniki, ki so po svojih skušnjah in svojih najboljših močeh delovali za čim boljši uspeh in bodočnost konzuma.

Kakor je bilo že v prvem odstavku omenjeno, je bila zamisel ustanovitve konzumnega društva združena z namenom, da se gmotno pomaga nižjim slojem in da se zajezi gospodarski propad slabejših. To se je v gotovi meri tudi posrečilo. Že prvo leto po obstoju se je čisti dobiček po odbitku rezervnih fondov razdelil med članstvo. In sicer se je razdelilo 984 gld. 51 kr. med 170 člani, to je 3 odstotke od nakupa blaga. Povprečno je prejel vsak član 5 gldinarjev. Pozneje se je ta dobiček postopoma dvignil na 5 in celo na 6 odstotkov od nakupa blaga. Za leto 1937. so prejeli člani povrnjenih skupaj 141.340 din.

Marsikateri stavi pri teh vrsticah pripombo: »saj mi privatni trgovci nudijo isto.« Res je, da nudijo oni tudi procenke, da imajo malo da ne iste cene kakor konzum. Toda vedeti je treba, da jih nekoč niso nudili in tudi sedaj jih ne bi, ako bi ne bilo zadrug. Konzumi so tisti, ki so

I. delavsko konzumno društvo Jesenice 1911.

privatno trgovino k temu pripeljali. Dobra stran zadrug je ta, da so one tako rekoč regulatorji cen življenjskim potrebščinam. To se je občutilo posebno med svetovno vojno in prvo dobo po vojni. Ker je ravno govor o časih, ko so ljudje občutili vso mizerijo življenja, je prav, da se malo pomudimo pri tisti dobi. Se so žive matere in gospodinje, ki se živo spominjajo, kaj pomeni, ko je shramba prazna in ni niti za denar mo-

Prvi odbor I. delavskega konzumnega društva na Jesenicah leta 1898.

Od leve na desno stojijo: Vilman Kristijan, Ravnik Mihael, Bernard Nikolaj, Sablatnik Simon, Smrekar Franc, Romah Simon, Mencinger Tone, Leban Jožef, Čop Anton. — Od leve na desno sedijo: Azman Karel, Rajnhard, Tavčar Jože. Leži: Merlič Sebastijan (drugi).

goče dobiti najpotrebnejšega. Tudi naš konzum ni mogel nuditi v tisti dobi vsega in kolikor bi kdo potreboval in želel. Toda prizadevanju takratnega odbora in posebno predsednika g. Bernarda Nikolaja se je v veliki meri zahvaliti, da

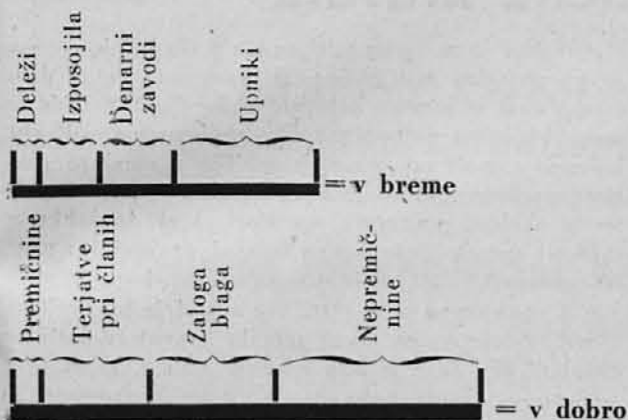
Stanovanjska hiša IDKD.

so člani dobili to, kar se je dobiti dalo. V zvezi s tem bi bilo omeniti še leto 1932, ki je bilo za našo kotlino višek gospodarske krize — zastoj tovarne. Brez kakih pomislekov je tedanji odbor sklenil kreditirati članom življenjske potrebščine, zavedajoč se, da bo sleherni storil svojo dolžnost, ko bo prijel za delo. V sklepu se ni varal — čast članstvu!

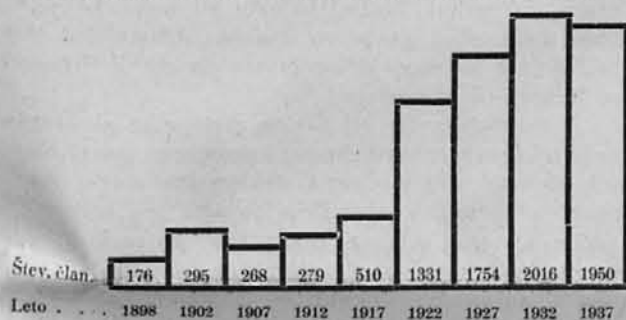
Poleg prednjih ugotovitev ne bi bilo prav, da se ne omeni konzuma v luči dobrodelnosti. Marsikateremu bolnemu in potrebnemu članu je bila prihranjena grenka solza s podporo konzuma. Dobrodelne in katoliške prosvetne organizacije so imele v konzumu po možnosti vedno svojega dobrotnika. Ko je Delavsko katoliško društvo odločilo, da si postavi lastni dom, in zaprosilo konzum za odprodajo sveta, je zadruga leta 1904.

rađe volje odprodala po zmerni ceni svet za zidavo, zavedajoč se, da bodo zajemali duševno in telesno korist v novem domu tudi člani konzuma. Delavskemu strokovnemu društvu je konzum leta 1908. dal prostore za pisarno v hiši št. 60 in s tem ponovno dokazal, da čuti z delavskimi stanovci.

Kako velik uspeh je zadruga imela v 40 letnem obstoju, je vidno iz dejstva, da je konzum povznil članom v popustih na blagu od l. 1898. do l. 1921. 268.795 kron, in od leta 1921. do 1937. pa 2.580.000 din. Kljub tako veliki vsoti ima konzum neobremenjenega imetja v nepremičninah 850.000 din, kar je nazorno vidno iz spodnje slike:

Porast članstva v razdobju vsakih pet let:

Člani načelstva od ustanovitve do danes:

Predsedniki	
Smrekar Franc	1898—1899
Mencinger Anton	1899—1902
Javorski Jožef	1902—1903
Bernard Nikolaj	1903—1921
Žen Maks	1921—1923
Preželj Anton	1923—1927
Železnik Franc	1927—1933
Biček Franc	1933

Podružnica prodajalne na Savi. Poslopje IDKD Jesenice.

Podpredsedniki

Čop Anton	1898—1910
Bertoncelj Simon	1910—1917
Oblak Alfonz	1917—1919
Žen Maks	1919—1921
Preželj Anton	1921—1923
Železnik Franc	1923—1927
Hafner Ivan	1927—1930
Biček Franc	1930—1933
Korantar Anton	1933—1936
Bertoncelj Janez	1936

Blagajniki

Vilman Kristijan	1898—1901
Smrekar Franc	1901—1904
Bertoncelj Simon	1904—1910
Šoberl Luka	1910—1934
Brgant Franc	1934

Tajniki

Požnel Franc	1898—1899
Tavčar Jožef	1899—1900
Vrhovšek Franc	1900—1906
Peternel Franc	1906—1910
Čebulj Franc	1910—1913
Torkar Franc	1913—1916
Oblak Alfonz	1916—1918
Preželj Anton	1918—1921
Pogačnik Miha	1921—1938
Smrekar Alojzij	1938

Gospodarsko poslopje in skladišče IDKD.

rov se je ta gnus poročil in prav zaradi tega se čudimo, kako je mogoče, da je

mogel zagledati beli dan in javno vreči blato med Slovence, ki prav v tem času potrebujejo najbolj skrbno moralno nego.

kaj temu pravijo čuvarji dobrega in poštenega slovenskega imena? Mi vemo, kje je naše mesto in kaj je naša dolžnost. Listi s tako vsebino morajo izginiti, zato se obračamo na odločujoči naslov, da v nemajhni odgovornosti postopa dalje.

Gorenjci, varujmo svoj ponos! Svoji gostoljubnosti ne bomo nič pridali s spakedrano tujejezičnostjo, s hlapčevsko ponižnostjo ne bomo budili spoštovanja ne zase, ne za narod. Bodimo gospodarji svoje zemlje in njenih krasot, velikodušni, nikdar preskromni, nikdar užitkarji. Ne jemljimo tujega in ne pustimo si vzeti nič svojega. Naš jezik je naše življenje.

Visok obisk. V nedeljo 21. avgusta je ob priliki povratka z romanja k Sv. Hemi na Koroškem obiskal našo župnijsko cerkev prevz. g. škof dr. Gregorij Rožman. V njegovem spremstvu so bili tudi številni duhovniki. Visokega gosta in njegove spremljevalce je vodil svetnik g. Kastelic, ki je tudi pojasnjeval zanimivosti cerkve. Kakor skoro vsi tuji obiskovalci, so tudi ob tej priliki vprašali gospodje, čemu visok steber pred cerkvijo. Gospod svetnik Kastelic je šaljivo odgovoril, da steber že sam doseže svoj namen s tem, ker vzbuja pozornost in zanimanje. Povedal je pa tudi razlago g. župnika Krašnje, da pride na steber še soha Pilata, ki bo obrnjen proti kipu Kristusa Kralja nad glavnim vhodom na pročelju cerkve (delo kiparja Kralja) in bo stavil na Kristusa vprašanje: »Ali si ti Kristus-Kralj?«

Posebni vlak z romarji k Sv. Hemi na Koroško je vozil tja grede skozi Jesenice 20. avgusta in se je vračal drugi dan zvečer ob 6. uri. Vlak je imel 7 vagonov s 450 udeleženci romanja. Z romarji je pohitel na Koroško tudi prevz. škof g. dr. Gregorij Rožman. Med potjo so obiskali tudi otok na Vrbskem jezeru in Gospo sveto. Na postaji so romarji zbudili veliko pozornost z lepo slovensko pesmijo. Na peronu se je zbralo mnogo ljudstva, ki je hvaležno in veselo pozdravljalo naše pesmarje. Tudi na jeseniškem kolodvoru so romarji zapeli nekaj pesmi.

40 letnico rojstva obhaja v nedeljo 28. avgusta ustanovitelj našega jeseniškega glasila »Na mejah« in dolgoletni zasluzni verski in javni delavec na Jesenicah g. Andrej Križman, župnik v Tunjicah pri Kamniku. Uredništvo, uprava in lastništvo lista in vsi hvaležni Jeseničani mu ob tej priliki kličemo iskren: Bog ga živi!

Izlet ZSD. Za soboto in nedeljo 27. in 28. avgusta je organizirala centralna ZSD v Ljubljani izlet na Sveto goro, soška bojišča in v Trst. Za izlet se je prijavilo 90 udeležencev. Z Jesenic se zleta udeleži 14 izletnikov.

Protituberkulozni dispanzer. Kuratorij protituberkuloznega dispanzerja na Jesenicah obvešča prebivalstvo radovljiskega okraja, da se bodo počeli dne 24. avgusta tega leta vršile ordinacije v dispanzerju vsako sredo od 9. ure dalje in ne več ob sobotah.

Ribe v Savi in perice ob vodi. V »Slovenec« z dne 9. avgusta je bil objavljen dopis iz Radovljice (?) s podpisom »n«. Gre za domnevo, da so morda odpadki, ki prihajajo iz nove visoke peči v tovarni na Jesenicah uničili v Savi ribe, pregnali vodne ptice iz gnezd ob obrežju ter razburili perice ob vodi, ker ne morejo več čisto prati. O stvari sami bodo menda strokovnjaki spregovorili. Prav. Namuzali smo se samo, kako je dopisnik »n« znal porabiti priliko in je ob ribicah, tičkah in pericah zapel slavospev KID in znal ta slavospev utihotapiti v naše ugledno glasilo. Radi bi poznali v Radovljici dopisnika »n«. Pravemu avtorju slavospeva pa KID lahko plača (če še ni) dvojno nagrado, ker jo je zaslužil, saj je na skrivaj celo »Slovenca« malo potegnil.

Kranjska industrijska družba si je izposodila od železnice okrog 40 sezonskih delavcev za popravilo svojih prog. Ti delavci so iz Medžurja in prav skromni, kar povsem odgovarja socialnemu razumevanju KID. Njih meza znaša 24 din na 10 ur, ali v drobnem dobra 2 din na uro. Hranijo se po večini s kruhom in čebulo, kar baje pospešuje delovne zmožnosti in preprečuje lenobo. Ko bodo delo končali, bodo spet odšli, od koder so prišli. Genialna kalkulacija!

V sleherni hišo list »Na mejah«, ki je izviren slovenski list!

Ostali odborniki načelstva

Ažman Karel, Švigelj Anton, Leban Jožef, Kunčič Janez, Krivc Franc, Ravnik Miha, Romavh Simon, Merlič Sebastijan, Soklič Andrej, Mencinger Franc, Krašovec Jože, Novak Jože, Vergel Janez, Veber Štefan, More Franc, Balantič Ivan, Rajnhard Lovrenc, Jenstrle Luka, Kastelic Anton, Špec Ivan, Ravnik Anton, Beznik Jakob, Zevnik Janko, Razingar Alojzij, Rozman Jože, Novšak Viktor, Bručan Jože.

Godina Jože:

V znamenju zelene kravate

(Nadaljevanje)

III. »Tovarna zelenih kravate«.

Po širši seji pripravljalnega odbora za dr. Koroščeve proslave, ki se je vršila, kakor smo omenili, na Vnebohod, dne 5. maja 1932 v društvenem domu v Grobljah, je povpraševanje po zelenih kravatah silno narastlo. Trgovec Senica je prodal vse sproti, kolikor je dobil od svojega grosista v Ljubljani. Ponovno je moral čez dan telefonirati v Ljubljano omenjenemu grosistu, naj s prvim avtobusom pošlje spet toliko in toliko kravat. Toda v nekaj dneh tudi grosist v Ljubljani ni mogel več zadostiti povpraševanju. Bili smo v skrbeh, da naših ljudi ne bomo mogli dovolj opremiti z zelenim znamenjem. Strojno pletenje Cilka Zajc, ki je že takrat obratovalo v spodnjih prostorih društvenega doma v Grobljah, je prišlo s ponudbo, da bi začelo na svojih strojih izdelovati izključno zelene kravate, ako bi bilo količjak verjetnosti, da veliko povpraševanje po teh kravatah ne bi takoj minilo. Ta misel je bila odresilna. Cilka Zajc je takoj nabavila večjo množino volne in svile določene zelene barve. In začel se je obrat na veliko. Najela je toliko pletilj, da so lahko delale v treh izmenah noč in dan na vseh strojih. Da bi seznanili širšo javnost o pomenu zelene kravate in zlasti da bi udeleženci proslav vedeli, kje se dobe kravate, je bil objavljen nekajkrat tozadevni inserat v »Slovenec« in tudi v pokrajinskem listu za kamniški okraj v »Našem listu«. Društveni dom v Grobljah je postal tako prava tovarna. Kravate so naročale trgovine iz cele Slovenije po pošti, prihajali so ponje s kolesi, z motorji in avtomobili. Od jutra do večera je bil pred društvenim domom živahen promet. Pa tudi oba dobavitelja, trgovec Senica v Domžalah in Cilka Zajc v društvenem domu v Grobljah, nista mogla zadostiti vsem naročilom. Vendar je pa od obeh teh dobaviteljev šlo že v nekaj dneh toliko kravat na vse strani Slovenije, da je Slovenija s kravatah kakor ozelenela.

Zaradi izdelovanja kravate je imela Cilka Zajc ob preganjanju, ki se je pričelo nekako čez en mesec, nemale sitnosti, in so ji končno vse kravate in še neizdelano blago zaplenili ter odpeljali na okrajno glavarstvo v Kamnik. Nekega dne meseca maja je prišel k meni g. kapetan Mešterović, poveljnik orožniške čete v Ljubljani, s takratnim postavljenim županom na Homcu g. Giovanelijem, in nekaj orožnikov ter najprej zaplenil fotografske filme s posnetki proslave dr. Korošča v Domžalah, in sicer dva negativa, ki sta posnela prizor, kako orožniki v dolgi vrsti preganjajo udeležence proslave. G. kapetan je bil jako uvideven in spreten mož na tem mestu. Z največjo vljudnostjo sva se o vsem pogovorila in sem mu izročil omenjena filma, on pa je napravil zapisnik o zaplembi. Nato me je vprašal, kje je tisti prostor, kjer se izdelujejo zelene kravate. On je prvotno mislil, da se izdelujejo v misijonišču v Grobljah. Pojasnil sem mu, da prebivalci misijonišča, to so večinoma misijonski novinci kleriki in misijonski novinci bratje, komaj kaj vedo o Koroščevih proslavah in o zelenih kravatah. Povedal sem mu, da se kravate izdelujejo v društvenem domu v Grobljah, kjer je urejeno strojno pletenje Cilke Zajc, ki poseduje pravi len obrtni list in plačuje za svojo obrt davek. Dru-

Člani nadzorstva

Schwigel, Peternel, kaplan Škrjanc Martin, Rozman Peter, Trojar Franc, Partel Primož, Straus Anton, Markizeti Lovro, Tratnik Josip, Arnež Peter, Rabič Valentin, Povše Marko, Klinar Ciril, Miceli Filip, Bernard Jože, Udir Leopold, Smolej Nace, Ažman France.

Poravnajte naročnino za naš list!

štveni dom je pa izven misijonišča v Grobljah, čeprav je na posestvu misijonišča. Sli smo nato vsi v društveni dom v obratne prostore Cilke Zajc. Seveda je na g. kapetana najbrž nekoliko skrivnostno vplivalo, ko smo stopali po ozkem stopnišču v spodnje prostore društvenega doma. Prav lahko je dobil vtis, da so to skrivni podzemski prostori, kjer se lahko v tajnosti pripravljajo bogve kakšni prevratni načrti. Ko smo prišli doli, so bile vse tkalke pri svojih strojih in so tkale na mile viže. Vse v sobi je bilo zeleno. Skladi zelene volne, kupi zelenih kravate in lastnica obrata Cilka Zajc je bila v zeleni obleki, ki jo je v soglasju s časom nabavila. Kapetan Mešterović je samo mirno gledal in vprašal, če ima lastnica obrtni list. Župan je dvakrat potrdil, da je njemu dobro znano, da ga ima. Stresel je nato z rameni, kakor bi hotel reči: »Kaj pa potem hočemo. Obrtni list ima in izdeluje izdelke, ki spadajo v to obrt.« Prijazno se je oprostil in poslovil.

Vse drugačen je bil nastop zastopnika okrajnega načelnika v Kamniku, ki je, kakor sem zgoraj omenil, po moji aretaciji prišel nekega dne spet z županom in še nekimi občinskimi možem ter napovedal zaplembo vsega zelenega blaga. Lastnica se je v svoji preprostosti seveda temu upirala in spraševala, zakaj ona ne bi smela izdelovati tega blaga, ko ima za to obrtni list in stroje. Vpraševala je komisarja, da li je zelena barva strupena ali kaj, si zavezala vpričo njega zeleno kravato ter vprašala: »Ali sem sedaj kaj drugega, ko imam zeleno kravato, kot poprjč?« Seveda vse to ni nič pomagalo. Blago je bilo zaplenjeno in odpeljano, upornica pa je bila kaznovana z zaporom petih ali šestih dni, kolikor največ je mogel pač g. sreski načelnik Vovšek v svoji moči brez sodišča kaznovati. Zapor je upornica odsedela še tisto poletje v zaporih okrajnega sodišča v Kamniku, za kar je moralo okrajno načelstvo sodišču plačevati neke dnevne za hrano in stanovanje.

Po končanem šenčurskem procesu in po tisti veliki kresni noči leta 1935, ko je stopil v vlado naš voditelj dr. Anton Korošec kot notranji minister ter zopet vzpostavil red in mir v državi, je okrajno sodišče v Kamniku opozorilo vse tiste, ki so jim bili zaplenjeni kakšni predmeti, da se ti predmeti nahajajo na okrajnem sodišču in da jih lahko vsak spet odnese. Med temi predmeti je bilo največ zelenih kravate. Koliko jih je bilo vrnjenih Cilki Zajc, mi ni znano. Slišal sem pa, da daleč ni dobila povrnjenega toliko, kolikor ji je bilo zaplenjeno. Imela bi pravico, da bi od tistega, ki je blago zaplenil, terjala polno vrednost nazaj. Kolikor mi je znano, tega ni storila. Res je imela z zelenimi kravatah občutno škodo, vendar je pa na drugi strani politična oblast dovolj poskrbela tudi za reklamo za njeno podjetje.

Delavci,

branite svoje strokovne organizacije v smislu in pravcu narodnih tradicij in skupnosti.

Spored proslave 40 letnice I. delavskega konzumnega društva na Jesenicah

Dopoldne:

**Dne 28. avgusta ob 8 sv. maša na Savi za umrle člane.
Po sv. maši slavnostno zborovanje, govori dr. Jože Basaj.**

Popoldne:

Ob 3 koncert Krekove godbe. Srečolov in prosta zabava. Pogostitev ustanovnih članov.

XX. jubilejni mednarodni katoliški esperantski kongres v Ljubljani

Od 6. do 11. avgusta se je vršil v Ljubljani XX. jubilejni mednarodni kongres katoliških esperantistov, ki ga je priredila Jugoslovanska katoliška esperantska liga s pomočjo Slovenske esperantske zveze. Kongres je bil res mednarodni, saj se ga je udeležilo 10 narodov: Belgijci, Čehi, Francozi, Avstrijci, Madžari, Nizozemci, Nemci, Italijani, Poljaki in Jugoslavlani. Med udeleženci so bili tudi mnogi odličniki, kakor dr. Erdey, papeški komornik iz Madžarske, P. Dekuen, profesor filologije iz Belgije, esperantist že od leta 1900., P. Rotondo, kanonik iz Bari (Italija), dr. Julij Hewera, veroučitelj iz Cheba (ČSR), P. Vernoux, duhovnik iz Pariza, P. Eras, župnik iz Holandske i. dr.

V nedeljo 7. avgusta je bila slovesna božja služba v stolnici. Sv. mašo je daroval prevzvišeni gospod dr. Gregorij Rožman, pokrovitelj kongresa. V esperantu je pridigoval P. M. Carolfi, profesor iz Cortemaggiore. Ob to pa je bila slovesna otvoritev kongresa v frančiškanski dvorani, ki jo je prenašala tudi ljubljanska radio postaja. Ker so bili mnogi odličniki ta dan na Brezjah na kmečkem taboru, se mnogo častnih odborikov ni moglo osebno udeležiti slavnostne otvoritve, poslali pa so svoje zastopnike. Prevzvišenega g. škofa je zastopal g. Janko Sedej, g. bana je zastopal g. dr. Orel, g. dr. Adlešiča pa g. dr. Vladimir Ravnihar.

Kongres je otvoril g. Golobič Peter, predsednik Jugoslovanske katoliške esperantske zveze. Nato je profesor Janko Sedej kot zastopnik škofa dr. Gregorija Rožmana sporočil njegov pozdrav: »Zadržan sem zaradi tabora Kmečke zveze na Brezjah ter zato pozdravljam zborovalce in udeležence mednarodnega katoliškega esperantskega kongresa. Esperantski jezik je eno najboljših sredstev za mednarodno sporazumevanje ter za pospeševanje miru med narodi, zlasti pa med katoliškimi narodi. Katoliški esperantisti imajo velik delež pri pospeševanju in utrjevanju miru med narodi. Z željo, da bi kongres čim lepše uspel, pozdravljam to zborovanje.«

Načelnik dr. Filip Orel je kot zastopnik bana lepo pozdravil vse zborovalce. Med drugim je dejal, da je nekdanjemu Babelu, kjer je Bog zmedel jezike, podobni tudi današnji svet. Ne more pa biti trajne sreče brez božjega blagoslova. Razrvanost človeštva in nesloga med narodi je vedno večja, ker človek noče razumeti svojega bližnjega, temveč ima v vidu le lastne interese. Naj bi gojitev enotnega jezika esperanta bilo eno izmed duhovnih sredstev za zblizanje in pomiritev človeštva. Slovenski narod z veseljem pozdravlja, da se vrši XX. jubilejni mednarodni katoliški esperantski kongres v njegovi sredini, in kot zastopnik predstavnika slovenskega naroda g. bana dr. Marka Natlačena ta kongres najtopleje pozdravlja in mu želi uspehov in obilo božjega blagoslova.

Zastopnik mestne občine in mestnega župana g. podžupan dr. Vladimir Ravnihar je nato pozdravil v imenu mesta Ljubljane v prisrčnih besedah vse udeležence ter jim želel prijetno bivanje v Ljubljani. Izrekel je upanje, da bodo odnesli iz našega mesta kar najboljše vtise.

Kongres so nato še pozdravili: g. Heilker, predsednik mednarodne katoliške esperantske zveze, v imenu Belgije je govoril prof. Beckers, za Češko g. Buhr iz Prage, za Francijo duhovnik Vernoux iz Pariza, v imenu slepcev je pozdravil kongres g. Gallais iz Pariza, dr. Erdey je govoril v imenu madžarskih katoliških esperantistov, za Italijane je govoril g. p.

Carolfi, za Poljake ga. Cense, za Nizozemce g. Damen, za slovenske esperantiste g. Damjan Vahen, tajnik kongresa.

Ves teden so se vršile seje mednarodne katoliške esperantske zveze. Najvažnejši referat je bil o katoliški družini. Na obnem zboru je bil izvoljen nov član mednarodnega odbora g. Jong iz Holandske, ki je dobil 15 glasov, g. Golobič pa je dobil 12 glasov (glasovali so namreč samo delegati deželnih lig in ima Holandska kot najmočnejša liga največ glasov).

Kongresni odbor je tudi srečno izbral pridigarje, ki so pokazali neesperantskemu svetu, da je esperanto lep in blagoglasen jezik, ki se lahko meri z vsakim drugim živim jezikom.

Kongresni odbor je imel silno veliko težav pri kongresnih pripravah; posebno pa moramo obžalovati, da je slovensko časopisje tako malo poročalo o kongresu, medtem ko druge manj važne novice objavlja z velikimi črkami. Upali in pričakovali smo, da bo vsaj katoliško časopisje imelo več razumevanja za ta kongres.

Vsem pa, ki so sodelovali pri kongresu in količkaj pripomogli k tako lepemu uspehu, izrekamo najlepšo zahvalo.

Vsem, ki se zanimajo za esperantski katoliški pokret, priporočamo učenje esperanta. Vse informacije daje Golobič Peter, učitelj, Jesenice na Gorenjskem.

Cerkveni vestnik

Jesenice

Rojstva: 6. avgusta Marija Jolanda Vrhovec, hči Avgušlina, pismonoša, Jesenice, Murova 1. — 5. avgusta Ludovik Ožbalt Bernik, sin Ivana, mesarja, Jesenice, Gosposvetska 7. — 15. avgusta Božidar Mirko Ulčar, sin Friderika, ključavničarskega pomočnika, Jesenice, Cankarjeva. — 17. avgusta Avguštin Alojzij Mencinger, sin Avgušlina, geometra pri KID, Jesenice, Gosposvetska 45. — 18. avgusta Mihael Dečman, sin Mihaela, tovarniškega delavca, Jesenice, Cesta na Golico 5.

Poroke: 14. avgusta Košnjek Ludovik, delavec, Jesenice, Ruardov trg, in Bernard Marjeta, hči tovarniškega delavca, Jesenice, Kralja Petra cesta. — 15. avgusta Arčon Feliks, tovarniški delavec, Jesenice, Pod Mežakljo, in Sušnik Ema, hči tovarniškega delavca, Jesenice, Cankarjeva 5. — 21. avgusta Golob Janez, tovarniški delavec, Jesenice, Pod Mirco 11, in Pogitz Ljudmila, hči gozdarja, Jesenice, Pod Mirco 15. — 27. avgusta Ravhekar Tomaž, tovarniški delavec, Jesenice, Obrtniška 20, in Katnik Jožefa, hči tovarniškega mojstra v p., Jesenice, Obrtniška 10.

Molitvena pomoč Katoliški akciji bo v četrtek dne 1. septembra ob pol 8 zvečer. Obenem spovedovanje za prvi petek v mesecu. Vabljeni v obilnem številu.

Sv. Križ

Žegnanje. V sredo, dne 14. septembra bo običajno žegnanje (Povišanje sv. Križa). Ob 10 bo slovesna služba božja.

Naša zemlja in narod v tujih očeh

V ponedeljek je obiskala naše uredništvo znana holandska žurnalistka Maria C. J. Van der Vleuten iz Besta. — Kot poročevalka listov »Het Hoisgezint«, »De Kourier« in »Eindhofenseh« se je udeležila mednarodnega kat. esperantskega kongresa v Ljubljani. Od tedaj je potovala po Jugoslaviji in vezala stike z vsemi tremi narodnostnimi kulturnimi središči Beograda, Zagreba in Ljubljane, medtem pa je proučevala troliko jugoslovansko kulturo z njej svojsko objektivnostjo in bistroglednostjo svojih severnjaških oči, ki so — po krivdi napačnega poročanja njenih tovarišev v zamejstvu — strmele nad resničnostjo, ki je po njenih besedah »naravno bogata, po lepoti razkošna in po narodu razgaljena kot najdražja umetnina.« Vse svoje vtise o naši zemlji in narodnem življenju bo to'lačila v člankih v omenjenih listih ter z živo besedo v predavanjih, ki jih name-rava imeti v Holandiji takoj po vrnitvi.

Sama priznava, da je prišla k nam črnogleda in z velikimi dvomi. Vtisi pa, ki jih je bila deležna že takoj po prihodu v našo domovino in pozneje pri neposrednih doživetjih med nami, so ji razpršili vse predsodke in z ogorčenjem je obsodila tendenciozna natolcevanja in napačna poročanja nekaterih pisnov v zamejstvu o naši državi in posebej o slovenskem narodu, ki da je po svoji primitivnosti pravi balast srednjeevropski kulturi.

Polna hvale in navdušenja je nad obmorskimi krasotami našega Jadrana, le gostoljubnost prebivalstva na jugu je nekoliko manjša od »velikodušne in iskreno se smejoče« gostoljubnosti Slovencev, pri katerih je užila največ domačnosti in med katerimi jo je ob vsakem koraku presenečala visoka inteligenca in neverjetna načitanost, čistota vsepovsod, vljudnost, vsepovsod izražajoča se srčna kultura. Hvalo poje slovenski knjigi, ki jih je zaradi izredno okusne zunanosti nekaj vzela s seboj v svojo domovino kot zglede vzorce, saj trdi, da ne zaostajajo ne za nemškimi (po vsebini jih celo prekašajo, ker je brala nekaj v prevodih), ne za angleškimi; francoske se pa sploh ne morejo z našimi vzoparjati. Zdi se ji, da vse delo Slovencev odseva

zarko luč prirodnih kra-
sot, ki jih njihova glo-
boko čuteča duša izraža
v pravi umetniški obliki,
ki je čista lepota. Nazad-
nje, ko je govorila že
polno uro in z izbranimi
besedami opisovala svo-
je občutke, ki jih je
sprejela vase v razkošni
barvni obilici, je vzklik-
nila: »Saj niti ne veste,
kako neizmerno ste bo-
gati!«

Veseli smo, da nam tu-
jec govori odkrito in da
nam brez sebičnosti hvali
to, kar je popolnoma
naše. Želimo, da bi ona
z odkrito besedo popra-
vila v zamejstvu to, kar
so popačili nekateri, ki
so si naše naravno boga-
stvo ogledovali kot svojo
bodočo lastnino in so v
tej misli prezirali našo
skupno vrednost. Za od-
krito besedo, ki nam jo
je prišla kot prijateljica
povedati, in za njen nam-
nen, da nas predstavi
svojemu narodu v res-
nični podobi, se ji iskren-
no zahvaljujemo in ji
kličemo na svidenje!

Delavci, študirajte krščansko socijalno literaturo

Parcele med Dovjem
in Gozdom se prodajajo
po 5 din kv. meter. V ce-
loti po 4.50 din. Obrnite
se na upravo lista.

Slavko Savinšek:

Med Mežakljo in Micco

(Dalje)

Jože se je zakrknil vase. Anica pa preko nje-
ga molči v noč. Kako lepo sije Golica v mesečini.
Kakor bi se zlata reka razlivala po njej in bi se
cekini trkljali sem ter tja in odsevali kakor bru-
šeno, drago kamenje! In v vodi se razgleduje
mesec kakor mlada deklica v zrcalu. Tistale-le
smreka je kakor črn križ ob robu gozda. Na-
ravnost v nebo kaže v zvezde. — Dreja! Bog ve,
ali Drja tudi zdajle gleda v nebo in misli, kje
pod zvezdami je Anica? Dreja! Čemu ga je Jože
le spomnil? Sama je že kar pozabila nanj. Le
njegova pisma so ji oživljala stare slike. Kdaj
mu je že zadnjič odgovorila? Skoraj je že tri
mesece od tega. In še tedaj samo kartico, ki so
jo pisali iz vesele družbe. Samo skromen njen
pozdrav, drugo pa sami podpisi.

»Anica, čemu mi nič ne odgovoriš?«

»Kaj naj ti vendar rečem, hm?«

»Reci, Anica, da me imaš rada!«

»Kolikokrat sem ti že to povedala!«

»Daj, daj, reci še enkrat!«

»Seveda te imam!«

»Anica, reci še: da!«

Saj prav za prav res sama ne ve, zakaj bi mu
ne pritrdila. Tako toplo prosi njegova roka; ka-
ko jo ljubi, kako težko čaka, pa vendar nekaj
davi v grlu, nekaj tišči, da ne more, ne more reči.

»Anica!« znova tiho zaprosijo Joževe ustnice;
ne ustnice, kakor bi tiho in vroče prosilo srce.
Roka njegova se tako dobrika njenemu golemu
laktu!

Oblak zakrije luno kakor zavesa. — Čuj, ali
ni nekdo stopil na most? In hitro gre, kakor da
se mudi. Dolga senca plane v vodo. Koraki se
bližajo, urni so, kot bi šel Dreja.

Obema prisluškuje srce v noč. Jože spusti
Aničino roko. Anica vztrepeta, da se Jože strese.
Anica ve, kdo gre! Oči ji pravijo, še bolj srce,
ki sluti, če tudi hočejo biti oči po sili slepe in
zaprte. Dreja! Dreja!

»Beži, Jože, hitro, hitro!«

»Čemu?«

»Beži, Jože, ne maram, da bi te videl!«

»Kdo?«

»Kdor koli! Beži!«

Jože ne prepozna Dreje. Nejevoljen stopi od
okna za vogal. Prišlec se požuri, za njim gre,
ne k oknu. Anica dobro vidi zdaj: Dreja! Opa-
zil jo je gotovo, a hiti mimo nje za vogal. Moj
Bog, Jože ne sme spoznati! Zdaj ne!

»Dreja! Dreja!« tiho zaprosi Anica.

A Dreja je že mimo.

»Vraga, kdo si? Kam tečeš?«

Jože teče. V gozd. Anica sliši dobro.

»Počakaj!« sika Dreja. Za njim steče.

Anica trpeta po vsem životu. Naj gre za
njima? Zbudila bi mater, sestro, očeta. Premeri
višino od okna do tal, a srce ji utriplje, kakor
bi hotelo skozi grlo v noč. Ne more! Pred očmi
ji trepetljajo svetlikajoče se zvezdice, v sencih
kljuje, dlani se lovita kot dve plahutajoči perut-
nici.

Iz gozda se bližajo urni koraki. Pritajeno. Za-
vesa oblakov odstre luno in zlata svetloba plane
na cesto, v stene, na streho, v okna, v Anico. In
ves zlat stopi Dreja k njej pod okno. Sapa gori
iz njega in se žene sunkoma.

»Kdo je bil, Anica?«

»Dreja, ali nisi v Pragi?«

»Kot vidiš, sem tukaj! Anica, kdo je bil?«

»Kdaj si prišel?«

»Nocoj, zdajle. Naravnost od vlaka prihajam.
Anica, kdo je bil, povej mi!«

»Moram?«

»Moraš?«

Varno
naložite svoj
denar!

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA JESENICAH

obrestuje vse stare in nove
vloge po 4%. Nove ve-
zane pa po 5%. Vaš de-
nar je varno naložen pri
njej. Zanj garancirajo
hranilnične rezerve, ka-
kor tudi vsi združni člani
z vsem svojim premože-
njem. Najmanj stokratna
je ta garancija.

Dijaški vestnik

Naši izleti. Za 10. avgust smo določili, da
pojdemo na izlet z Jesenic na Zečnico. Slabo
vreme nas je pa preplašilo. Le trije so se
ojunačili in jo mahnil v smeri proti Sveti
Ani. Čeprav je zjutraj vreme slabo kazalo,
je bilo čez dan še kar prijetno. Naslednji
teden nas je pa šlo deset s č. g. katehetom
na Koroško. Bilo je prav prijetno in smo si
ogledali mnoge zanimivosti.

Seja. 22. avgusta se je vršila seja za pri-
pravo prosvetnega večera, ki ga namerava-
mo prirediti v sredo 31. avgusta zvečer. Čas
je kratek in bomo morali napeti vse sile,
da se bomo primerno pripravili.

Konec počitniške dobe se kaže tudi na Je-
senicah. Otroci se spet vračajo na dom, kajti
drugega septembra bo že pričetek šole. Tisti,
ki so bili v bližini Jesenic na počitnicah,
letos res niso imeli bogve koliko sončnih
dni. Tudi v zadnjem času je na Jesenicah in
v okolici skoraj stalno deževalo.

Za elektriko

vse najcenejše in ugodnejše pri

Jože Markež

elektrotehnično podjetje

Jesenice, Murova, tel. 605

Pijte in jejte poceni in dobro

Kdor hoče poceni jesti,
pride

v Krekov dom

Kdor hoče dobro jesti,
se abonira

v Ljudski kuhinji

Kdor hoče dobro in po-
ceni piti, mora priti

v Katakombe

Prišla je velika koli-
čina izbornih vin. Vsak
se lahko sam prepri-
ča, da je to resnica